

I N F O R M A C J A
dla osób, które mają zamiar złożyć skargę do
EUROPEJSKIEGO TRYBUNALU PRAW CZŁOWIEKA

I. JAKIEGO RODZAJU SPRAWY MOGA BYC ROZPATRYWANE PRZEZ TRYBUNAL?

1. Europejski Trybunał Praw Człowieka jest instytucją międzynarodową, która - **o ile zostaną spełnione pewne warunki** - rozpoznaje skargi osób zarzucających naruszenie praw zawartych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Konwencja jest umową międzynarodową, na mocy której wiele państw europejskich zobowiązało się do zapewnienia **pewnych podstawowych praw**. Prawa te są zawarte w Konwencji i w protokołach dodatkowych nr 1, 4, 6, 7 i 13, które zostały ratyfikowane przez niektóre państwa. Należy zatem dokładnie zapoznać się z ich treścią oraz z listą ratyfikacji (w załączeniu).

2. Skargę do Trybunału może wnieść osoba, która jest ofiarą naruszenia prawa lub praw zawartych w Konwencji przez którekolwiek z państw-stron Konwencji. Naruszenie to musi dotyczyć jej **bezpośrednio i osobiście**.

3. Trybunał może rozpatrywać jedynie zarzuty naruszenia **prawa lub praw zawartych w Konwencji i w protokołach dodatkowych**. Nie jest on sądem odwoławczym od decyzji organów krajowych, i nie może unieważniać lub zmieniać wydanych przez nie orzeczeń. Trybunał nie może także w Pani/Pana imieniu interweniować bezpośrednio u władz, których dotyczy skarga.

4. Trybunał może rozpatrywać jedynie skargi przeciwko państwom, które ratyfikowały Konwencję lub dany protokół dodatkowy. Zdarzenia których dotyczy skarga muszą mieć miejsce **po określonej dacie**. Data ta różni się w zależności od państwa i od tego, czy przedmiotem skargi jest prawo zawarte w Konwencji, czy też w jednym z protokołów.

5. Przedmiotem skargi do Trybunału mogą być wyłącznie działania lub zaniechania **władz publicznych** (parlamentu, organów administracyjnych, sądów, itp.) jednego z państw. **Trybunał nie rozpatruje skarg skierowanych przeciwko osobom fizycznym lub organizacjom prywatnym**.

6. Zgodnie z art. 35 § 1 Konwencji, Trybunał może rozpatrywać sprawy dopiero **po wyczerpaniu wszystkich dostępnych w danym państwie środków odwoławczych** oraz jeżeli skarga została wniesiona **w ciągu sześciu miesięcy od daty podjęcia ostatecznej decyzji**. Trybunał nie może rozpoznać skargi, która nie spełnia tych kryteriów dopuszczalności.

7. Przed wniesieniem skargi do Trybunału należy więc bezwzględnie wykorzystać **wszystkie dostępne w kraju środki prawne**, które mogą doprowadzić do zadoskuczynienia skutkom naruszenia Konwencji. W razie niewykorzystania środka odwoławczego należy wykazać, że byłby on nieskuteczny. Przed złożeniem skargi do Trybunału należy przedstawić przynajmniej istotę zarzutów, które są przedmiotem skargi sądom krajowym, w tym najwyższemu sądowi rozstrzygającemu dany rodzaj spraw.

8. Ze środków prawnych należy korzystać **zgodnie z procedurą krajową**, a w tym przestrzegać przewidzianych prawem wewnętrznym terminów do ich wniesienia. Jeżeli, na przykład, odwołanie zostało odrzucone z powodu przekroczenia terminu, nieprzestrzegania przepisów dotyczących właściwości lub innych wymogów formalnych, Trybunał nie będzie mógł rozpoznać sprawy.

9. Natomiast, jeżeli przedmiotem skargi jest prawomocny wyrok sądowy, ostateczny po wykorzystaniu procedury odwoławczej przed istniejącymi instancjami sądowymi lub administracyjnymi, to nie ma potrzeby podejmowania starań o wznowienie postępowania. Nie jest również konieczne korzystanie z takich środków, jak wnioski o ulaskawienie czy też o zastosowanie amnestii. Wnioski do parlamentu, premiera, ministra lub rzecznika praw obywatelskich nie są uznawane za skuteczne środki odwoławcze, które należy wykorzystać przed wniesieniem skargi.

10. Skarge do Trybunału należy wnieść nie później niż w ciągu **sześciu miesięcy** od dnia wydania decyzji przez najwyższy sąd krajowy lub inny organ rozstrzygający dany rodzaj spraw. Bieg terminu rozpoczyna się gdy ostateczna decyzja wydana w zwykłym toku instancji zostaje doreczona Pani/Panu, bądź reprezentującemu Panią/Pana pełnomocnikowi. Późniejsze oddalenie wniosku (skargi) o wznowienie postępowania, wniosku o ulaskawienie czy też o amnestie nie ma wpływu na bieg tego terminu.

11. Bieg terminu sześciomiesięcznego zostaje przerwany gdy Trybunał otrzyma **pierwszy list** jasno (nawet w sposób ogólny) przedstawiający przedmiot skargi, która zamierza Pani/Pan wnieść do Trybunału, bądź też wypełnionego formularza skargi. Sama prośba o informacje nie wystarcza do wstrzymania biegu terminu.

II. JAK WNIESC SKARGĘ DO TRYBUNAŁU

12. **Jezykami urzędowymi** Trybunału są angielski i francuski, ale można również pisać do Kancelarii w języku urzędowym jednego z państw, które ratyfikowały Konwencję.

13. Skargi do Trybunału mogą być wnoszone wyłącznie drogą pocztową (**nie telefonicznie**). Jeżeli wyśle Pan/Pani swoją skargę za pomocą poczty elektronicznej (e-mail) lub faksu, konieczne jest następnie **nadesłanie potwierdzenia poczta**. Nie ma potrzeby osobistego stawiennictwa w Strasburgu i ustnego przedstawiania skargi.

14. Wszelka korespondencja związana ze skargą należy przesyłać na **adres**:

The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 STRASBOURG CEDEX.

Proszę nie zszywać, nie sklejać tasma ani w żaden inny sposób nie oprawiać korespondencji ani dokumentów przesyłanych do Trybunału. Wszystkie kartki powinny być ponumerowane w kolejności.

15. W odpowiedzi na Pana/Pani pierwszy list lub formularz skargi Kancelaria Trybunału poinformuje Pana/Panią o założeniu **akt sprawy (których numer należy powoływać w dalszej korespondencji)**. Następnie może być Pan/Pani proszony/a o przedstawienie dodatkowych informacji, dokumentów bądź szczegółów dotyczących skargi. Kancelaria nie udziela informacji na temat prawa państwa, przeciw któremu skierowana jest skarga, ani porad prawnych w zakresie stosowania i wykładni prawa krajowego.

16. W Pana/Pani interesie jest **rzetelne prowadzenie korespondencji** z Kancelarią. Wszelkie opóźnienia w odpowiedziach, bądź brak odpowiedzi, mogą zostać uznane za przejaw braku zainteresowania kontynuacją postępowania przed Trybunałem. Jeżeli nie odpowie Pan/Pani na list wysłany przez Kancelarię w ciągu jednego roku od jego wysłania, akta Pana/Pani sprawy zostaną zniszczone.

17. Jeżeli uważa Pan/Pani, że naruszono jedno z praw zawartych w Konwencji lub w protokołach dodatkowych, oraz że skarga spełnia wymienione wyżej warunki, **należy uważnie i czytelnie wypełnić formularz skargi oraz odesłać go w ciągu sześciu tygodni**.

18. Stosownie do art. 47 Regulaminu Trybunału, Pana/Pani **skarga powinna zawierać**:

(a) zwięzły **opis stanu faktycznego** oraz wskazanie istoty zarzutów;

(b) określenie, które z **praw zawartych w Konwencji** zostało naruszone;

(c) informacje, **jakie środki prawne zostały wykorzystane** ;

(d) listę **decyzi urzędowych** wydanych w Pana/Pani sprawie, z zaznaczeniem daty każdej z nich, wskazaniem sądu lub innego organu, który ją wydał oraz krótka informacja o samej decyzji. Do listy powinien Pan/powinna Pani załączyć kopie decyzji (dokumenty nie zostaną Panu/Pani zwrócone, zatem w Pana/Pani interesie leży przedłożenie **wyłącznie kopii decyzji, a nie ich oryginałów**).

19. Art. 45 Regulaminu Trybunału wymaga, aby formularz skargi został **podpisany** przez skarżącego lub przez jego pełnomocnika.

20. Jeżeli nie życzy sobie Pan/Pani ujawnienia tożsamości, to należy o tym poinformować Trybunał oraz wskazać przyczyny odstąpienia od zasady jawności w postępowaniu przed Trybunałem. Trybunał może zezwolić na zachowanie **anonimowości** w wyjątkowych i należycie uzasadnionych wypadkach.

21. Jeżeli zamierza Pan/Pani złożyć skargę do Trybunału za pośrednictwem **prawnika lub innego pełnomocnika**, to należy dołączyć do formularza skargi **pełnomocnictwo dla tej osoby**. Pełnomocnik osoby prawnej (spółki, stowarzyszenia, etc.) lub grupy osób ma obowiązek przedstawić dokument potwierdzający prawo do występowania w ich imieniu. Wstępna skarga może złożyć pełnomocnik, który nie jest prawnikiem. Jednak na późniejszym etapie postępowania, poza specjalnymi wyjątkami, pełnomocnikiem skarżącego musi być adwokat uprawniony do wykonywania zawodu w jednym z państw, które ratyfikowały Konwencję. Adwokat musi posiadać przynajmniej bierną znajomość jednego z urzędowych języków Trybunału (angielski lub francuski).

22. Trybunał nie zasadza **zwrotu kosztów** sporządzenia wstępnej skargi przez prawnika. Na późniejszym etapie postępowania, po zakomunikowaniu skargi rządowi z prośbą o przedstawienie pisemnego stanowiska, skarżący może ubiegać się o bezpłatną pomoc prawną, jeżeli nie posiada wystarczających środków na pokrycie kosztów reprezentacji prawnej oraz jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia prawidłowego toku postępowania w sprawie.

23. Pana/Pani sprawa będzie rozpoznana przez Trybunał **bez pobierania opłat sądowych**. Nie jest wskazane osobiste stawiennictwo skarżącego w Trybunale, ponieważ postępowanie we wstępnej fazie ma charakter pisemny. Kancelaria Trybunału będzie Pana/Panią na bieżąco informowała o przebiegu postępowania w sprawie.

Panstwo	Konwencja CETS 005 ¹	Protokół nr 1 CETS 009	Protokół nr 4 CETS 046	Protokół nr 6 CETS 114	Protokół nr 7 CETS 117	Protokół nr 13 CETS 187
Albania	02/10/96	02/10/96	02/10/96	01/10/00	01/01/97	
Andora	22/01/96			01/02/96		01/07/03
Armenia	26/04/02	26/04/02	26/04/02	01/10/03	01/07/02	
Austria	03/09/58	03/09/58	18/09/69	01/03/85	01/11/88	01/05/04
Azerbejdżan	15/04/02	15/04/02	15/04/02	01/05/02	01/07/02	
Belgia	14/06/55	14/06/55	21/09/70	01/01/99		01/10/03
Bosnia i Hercegowina	12/07/02	12/07/02	12/07/02	01/08/02	01/10/02	01/11/03
Bulgaria	07/09/92	07/09/92	04/11/00	01/10/99	01/02/01	01/07/03
Chorwacja	05/11/97	05/11/97	05/11/97	01/12/97	01/02/98	01/07/03
Cypr	06/10/62	06/10/62	03/10/89	01/02/00	01/12/00	01/07/03
Dania	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/11/88	01/07/03
Estonia	16/04/96	16/04/96	16/04/96	01/05/98	01/07/96	01/06/04
Finlandia	10/05/90	10/05/90	10/05/90	01/06/90	01/08/90	
Francja	03/05/74	03/05/74	03/05/74	01/03/86	01/11/88	
Grecja	28/11/74	28/11/74		01/10/98	01/11/88	
Gruzja	20/05/99	07/06/02	13/04/00	01/05/00	01/07/00	01/09/03
Hiszpania	04/10/79	27/11/90		01/03/85		
Holandia	31/08/54	31/08/54	23/06/82	01/05/86		
Irlandia	03/09/53	18/05/54	29/10/68	01/07/94	01/11/01	01/07/03
Islandia	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/06/87	01/11/88	
Liechtenstein	08/09/82	14/11/95		01/12/90		01/07/03
Litwa	20/06/95	24/05/96	20/06/95	01/08/99	01/09/95	
Luksemburg	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/07/89	
Lotwa	27/06/97	27/06/97	27/06/97	01/06/99	01/09/97	
Macedonia	10/04/97	10/04/97	10/04/97	01/05/97	01/07/97	
Malta	23/01/67	23/01/67	05/06/02	01/04/91	01/04/03	01/07/03
Moldawia	12/09/97	12/09/97	12/09/97	01/10/97	01/12/97	
Niemcy	03/09/53	13/02/57	01/06/68	01/08/89		
Norwegia	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/11/88	01/01/89	
Polska	19/01/93	10/10/94	10/10/94	01/11/00	01/03/03	
Portugalia	09/11/78	09/11/78	09/11/78	01/11/86		01/02/04
Republika Czeska	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	
Rumunia	20/06/94	20/06/94	20/06/94	01/07/94	01/09/94	01/08/03
Rosja	05/05/98	05/05/98	05/05/98		01/08/98	
San Marino	22/03/89	22/03/89	22/03/89	01/04/89	01/06/89	01/08/03
Serbia i Czarnogóra	03/03/04	03/03/04	03/03/04	01/04/04	01/06/04	01/07/04
Słowacja	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	01/01/93	
Słowenia	28/06/94	28/06/94	28/06/94	01/07/84	01/09/94	01/04/04
Szwajcaria	28/11/74			01/11/87	01/11/88	01/07/03
Szwecja	03/09/53	18/05/54	02/05/68	01/03/85	01/11/88	01/08/03
Turcja	18/05/54	18/05/54		01/12/03		
Ukraina	11/09/97	11/09/97	11/09/97	01/05/00	01/12/97	01/07/03
Węgry	05/11/92	05/11/92	05/11/92	01/12/92	01/02/93	01/11/03
Włochy	26/10/55	26/10/55	27/05/82	01/01/89	01/02/92	
Zjednoczone Królestwo	03/09/53	18/05/54		01/06/99		01/02/04